

Nederlandstalige samenvatting CPB Publicatie

'Energy prices, the distribution of income, and the effects of wage indexation'

'Energieprijzen, de verdeling van inkomen en het effect van loonindexatie'

Nederland is een netto-importeur van energie: daarom leidt de wereldwijde stijging in energieprijzen voor Nederland naast niet alleen tot hogere productiekosten voor bedrijven en een daling van de koopkracht van huishoudens, maar ook tot een ruilvoetverslechtering. De groei van het bruto binnenlands inkomen (bbi) ligt lager dan die van het bruto binnenlands product (bbp). Dat laatste betekent dat Nederland door de ruilvoetverslechtering relatief minder kan consumeren van het inkomen uit de productie.

Bovengenoemde ontwikkelingen hebben geleid tot een publiek debat over de vraag of bedrijven/ondernemers dan wel werkenden het hardst zijn geraakt door de energieprijsstijgingen en of herverdeling van financiële middelen tussen deze groepen nodig is. In het geval dat het reëel arbeidsinkomen een grotere klap heeft gekregen dan het reëel kapitaalinkomen ligt herverdeling naar groepen die voornamelijk hun inkomen uit arbeid betrekken voor de hand. Een mogelijke manier is door loonstijging te koppelen aan inflatie.

Deze publicatie schetst de theoretische mechanismen die relevant zijn om de macro-economische gevolgen en verdelingseffecten van een energieprijsstijging te begrijpen. Dat gebeurt met behulp van een macro-economisch Nieuw Keynesiaans model van een kleine open economie in een muntunie met geïmporteerde energie. Dit model kent twee soorten agenten: een huishouden ("bedrijfseigenaren") dat inkomen uit bedrijvendividend ontvangt (kapitaalinkomen), terwijl het andere huishouden ("werknemers") met name inkomen uit arbeid ontvangt (arbeidsinkomen). Prijzen zijn minder rigide dan lonen. Het model is gekalibreerd op de Nederlandse economie en wordt gebruikt om de effecten van een tijdelijke verdubbeling van de energieprijzen op het reële bbp, het bbi en de inkomensverdeling te simuleren. Daarnaast worden de effecten van volledige indexatie van de lonen aan de prijsontwikkelingen in kaart gebracht.

Een tijdelijke energieprijsstijging leidt tot meer ongelijkheid tussen beide huishoudens ten koste van werknemers. De tijdelijke energieprijsstijging heeft een negatief effect op het macro-economisch inkomen. De invoerprijzen stijgen harder dan de uitvoerprijzen, omdat er meer energie wordt geïmporteerd dan geëxporteerd. Dit leidt tot een verslechtering van de ruilvoet. Hogere energieprijzen maken de productie duurder en de prijzen van finale bestedingen hoger, waardoor huishoudens met een gegeven productie minder kan consumeren en het bbi daalt. Door deze daling van het macro-economisch inkomen daalt de macro-consumptie. Verder dalen zowel het reële kapitaalinkomen als het reële arbeidsinkomen, maar door de rigide lonen neemt het reële arbeidsinkomen meer af. Hierdoor daalt de consumptie van de werknemers meer dan van de bedrijfseigenaren, met als gevolg dat de ongelijkheid toeneemt.

Als de lonen meestijgen met consumptieprijzen leidt dit tot een kleinere daling van de consumptie van de werknemers ten koste van bedrijfseigenaren. Dit geldt voor zowel volledige als onvolledige loonindexatie. Loonindexatie heeft altijd macro-economische kosten: de arbeidskosten van bedrijven stijgen en het kapitaalinkomen daalt. De hogere arbeidskosten leiden tot hogere afzetprijzen en een

duurdere productie, waardoor de buitenlandse uitvoervraag en daarmee het reële bbp dalen en de daling van het bbi groter is dan in de situatie zonder volledige loonindexatie. Er is dus sprake van een afruil tussen het herverdelen van inkomen van verschillende typen huishoudens en het tempo van het macro-economisch herstel na een energieprijsstijging. De energieprijsstijging leidt op de lange termijn hoe dan ook tot macro-consumptieverliezen. Loonindexatie versterkt deze consumptieverliezen, maar kan wel herverdelen tussen groepen.